

Gemeente Mierlo
T.a.v. Hilko Ellerbroek
Postbus 10101
5660 GA Geldrop

Datum: 15 november 2022
Behandeld door: Stef Houben
Ons kenmerk: P2022/23
Uw kenmerk:

Aanvullend onderzoek kerkuil, steenuil en vleermuizen Oudvensestraat te Mierlo

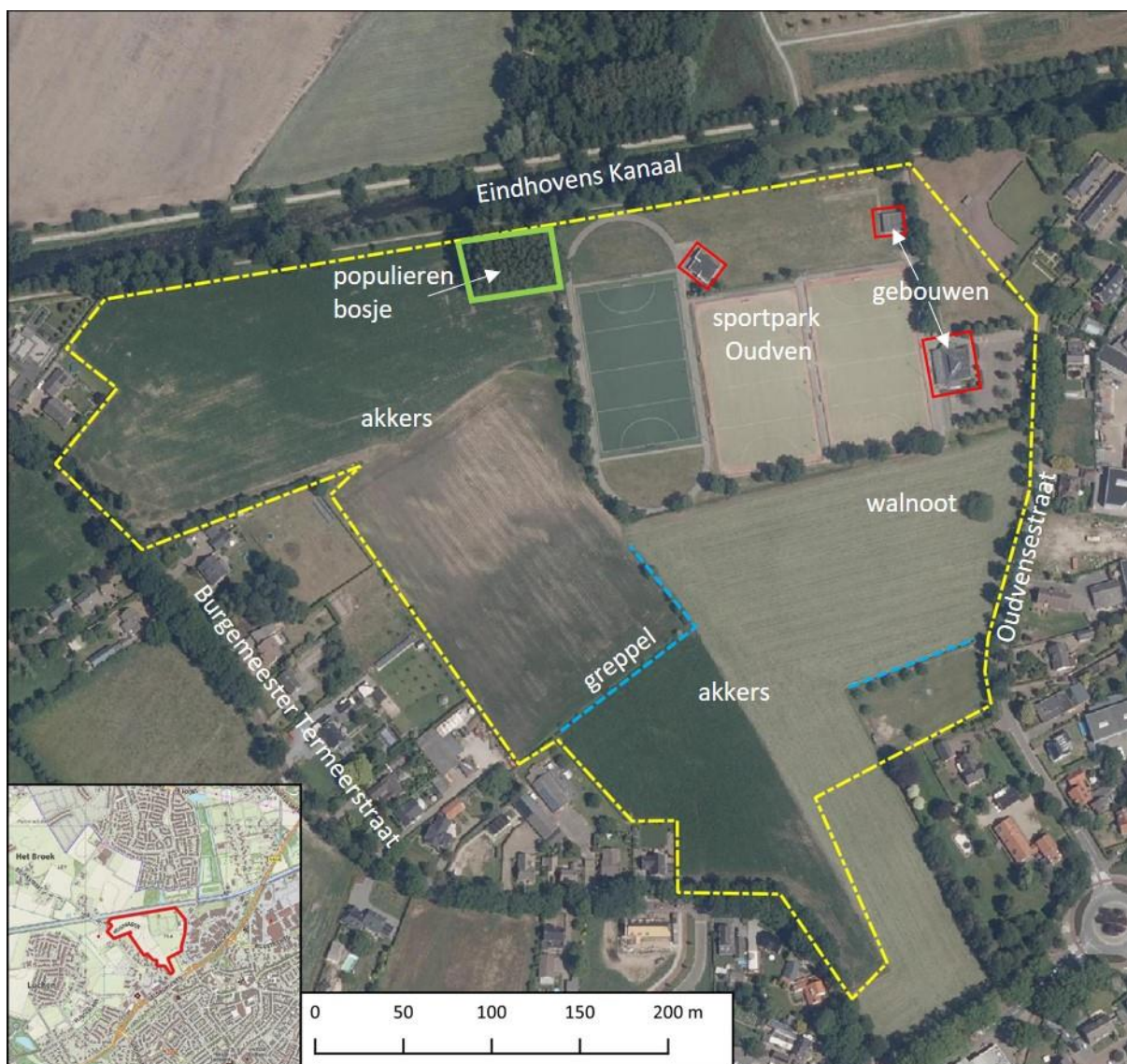
Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Deze notitie heeft betrekking op het aanvullende onderzoek naar in de omgeving van de Oudvensestraat te Mierlo. Uit een eerdere quickscan is naar voren gekomen dat aanvullend onderzoek naar kerkuil en vleermuizen noodzakelijk was¹. In het kader van de Wet natuurbescherming is daarom zorgvuldig in kaart gebracht wat de huidige situatie van het onderzoeksgebied is ten aanzien van deze soort(groep)en. Deze notitie behandelt de resultaten van dit onderzoek.

Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied wordt omsloten door de Oudvensestraat, het Eindhovens Kanaal en de Burgemeester Termeerstraat in Mierlo (zie Figuur 1). De woningen en bijbehorende tuinen aan beide wegen behoren niet tot het plangebied. Het gebied bestaat voor een groot deel uit (maïs)akkers en in het noordwesten ligt het sportpark Oudven met onder andere hockeyvelden. Aan de oostzijde liggen twee paardenweitjes (deels) in het plangebied. Aan de randen van het sportpark zijn houtsingels aanwezig en aan de oostzijde ervan ligt een klein bosje met hoge populieren. Tussen de akkers lopen enkele greppels met struweel. Het onderzoek betreft het plangebied, maar ook de directe omgeving voor zover daar effecten van de ingrepen te verwachten zijn.

¹ Notitie QS Wnb Oudvenseweg Mierlo (Ecologica, 2021).

Figuur 1: Overzicht van het onderzoeksgebied.

Geplande maatregelen

De planvorming is met de visie nog in een beginstadium en de uiteindelijke inrichting van het gebied is nog niet concreet bekend, maar in ieder geval is het streven om de sportvelden en parkeergelegenheid uit te breiden en een rondweg aan te leggen. In de onderstaande figuur is de schets van de visie weergegeven. Op deze schets zijn de houtsingels ten westen en oosten van het sportpark en de solitaire grote walnotenboom nabij de Oudvensestraat, als te behouden aangegeven. Ook de gebouwen van de gildevereniging en van korfbal/atletiek blijven gehandhaafd.

Figuur 2: Deel van de visieschets (bron: gemeente Geldrop-Mierlo).

Aanpak veldonderzoeken

Kerk- en steenuilonderzoek

Het onderzoek naar kerkuil is uitgevoerd conform het kennisdocument kerkuil². Er zijn drie bezoeken uitgevoerd in de periode februari – 30 april, zodanig dat het onderzoek ook voldoet aan de vereisten conform het kennisdocument steenuil³, aangezien deze soort niet volledig uitgesloten kon worden. Een overzicht van de data en weersomstandigheden van het veldbezoek zijn te vinden in Tabel 1. Tijdens de veldbezoeken is er in eerste instantie gezocht naar roepende dieren, maar overvliegende of

² <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-011-Kennisdocument-Kerkuil-1.0.pdf>

³ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-019-Kennisdocument-Steenuil-1.0.pdf>

foeragerende dieren zijn ook genoteerd indien waargenomen. Gedurende een avondonderzoek is er met de fiets rond het onderzoeksgebied gefietst en is er geluid van kerkuil en steenuil afgespeeld. Voordat de veldbezoeken van start gingen is er contact gelegd met het Netwerk Uilenbescherming Brabant om navraag te doen of zij kennis hebben van aanwezige dieren in het onderzoeksgebied. Tevens is er bij verschillende woningen aangebeld om duidelijkheid te verkrijgen van waarnemingen.

Tabel 1: Overzicht en data van het kerk- en steenuilonderzoek.

Datum	Begintijd	Eindtijd	Temp (°C)	Weer	Waarnemer
10-03-2022	19:45	21:30	13	Helder, 1-2Bft	Stef Houben
21-04-2022	20:10	22:30	17	Helder, 2-3Bft	Stef Houben
26-04-2022	21:45	23:15	10	Helder, 1-2Bft	Stef Houben

Vleermuisonderzoek

Protocol voor vleermuisonderzoek

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2021⁴. Inventarisaties die volgens deze richtlijnen worden uitgevoerd door een ervaren vleermuisonderzoeker, zowel in tijd als met het gebruik van de voorgeschreven apparatuur, voldoen aan de eisen die gesteld worden door de bevoegde gezagen.

Gebiedsfuncties

Vleermuisonderzoek is erop gericht om vast te stellen welke soorten in een onderzoeksgebied aanwezig zijn en hoe deze het betreffende gebied gebruiken (zogenaamde gebiedsfuncties). Elke soort benut op andere wijze zijn leefgebied. Dit wordt met behulp van veldwerk in kaart gebracht. Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit tijdelijke en vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Zelden bestaat het leefgebied van een vleermuis alleen uit het onderzoeksgebied. Indien dit relevant was voor het onderzoek, is ook aanvullende informatie in aangrenzend gebied verzameld.

Veldwerk

Het veldwerk bij vleermuisonderzoek dat gericht is op het vaststellen van soorten en hun gebiedsgebruik, vindt hoofdzakelijk plaats tussen zonsondergang en zonsopkomst. Een nacht kan hierbij worden onderverdeeld in drie perioden:

- de avondperiode (van een half uur voor zonsondergang tot twee uur na zonsondergang),
- de periode rond middernacht (van twee uur voor, tot twee uur na middernacht)
- de ochtendperiode (van twee uur voor tot een half uur na zonsopkomst).

De avondperiode wordt gebruikt om uitvliegers en vliegroutes op te sporen; de ochtendperiode wordt gebruikt om naar zwermende en inkruipende vleermuizen bij een verblijfplaats te zoeken en de vliegroutes naar de verblijfplaats toe op te sporen. De periode rond middernacht is alleen van toepassing in het najaar, als de mannetjes baltsen.

Het onderzoeksgebied is onderverdeeld in twee deelgebieden die door één persoon onderzocht konden worden, zijnde het populierenbosje en de gebouwen (zie Figuur 1). In het najaar zijn beide deelgebieden door één persoon onderzocht. Het veldwerk is onderverdeeld in een voorjaar-zomerperiode (half mei tot half juli) en een periode in het najaar (augustus tot eind september). De voorjaar-zomerperiode wordt gebruikt om kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes op te sporen. De periode in het najaar wordt gebruikt om naar paarverblijfplaatsen/-territoria, winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden te zoeken.

Bij de vleermuisinventarisaties is gebruikgemaakt van een Pettersson D240X batdetector. Deze batdetector zet voor mensen onhoorbare sonargeluiden van vleermuizen om in hoorbare geluiden. Aan de

⁴ <https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

hand van deze geluiden kunnen de vleermuizen op soort gebracht worden en kan ook hun terreingebruik goed worden geïnterpreteerd. Tevens is gebruik gemaakt van een Batscanner, Anabat Scout en een Hikmicro Owl OQ35 warmtebeeldcamera. Een batscanner geeft automatisch aan op welke frequenties vleermuisactiviteit is. Met een Anabat Scout kunnen continu opnamen gemaakt worden van vleermuisgeluiden. In Tabel 2 zijn de details van de verschillende bezoeken, evenals de weeromstandigheden te vinden.

Tabel 2: Overzicht van de data en weersomstandigheden van het vleermuisonderzoek.

Deelgebied	Datum	Zonsopkomst	Zonsondergang	Begin-tijd	Eind-tijd	Temp (°C)	Weer	Waarnemer
Gebouwen	21-05-2022	nvt	21:30	21:24	23:40	18->12	Helder->2/8 bewolkt, 2->1Bft	Ben van der Wijden
Gebouwen	19-06-2022	05:20	nvt	03:19	05:20	15	Helder, 4Bft	Ben van der Wijden
Populierenbosje	11-06-2022	05:20	nvt	03:02	05:20	16->14	Helder, 2Bft	Ben van der Wijden
Populierenbosje	03-07-2022	nvt	21:56	21:50	00:02	17->12	Helder, 2->1Bft	Ben van der Wijden
Gebouwen + populierenbosje	21-08-2022	nvt	20:50	01:00	03:07	13->12	Helder, 1Bft	Ben van der Wijden
Gebouwen + populierenbosje	10-09-2022	nvt	20:04	21:53	00:02	15	2/8 bewolkt->helder, 2Bft	Ben van der Wijden

Resultaten

Kerk- en steenuil

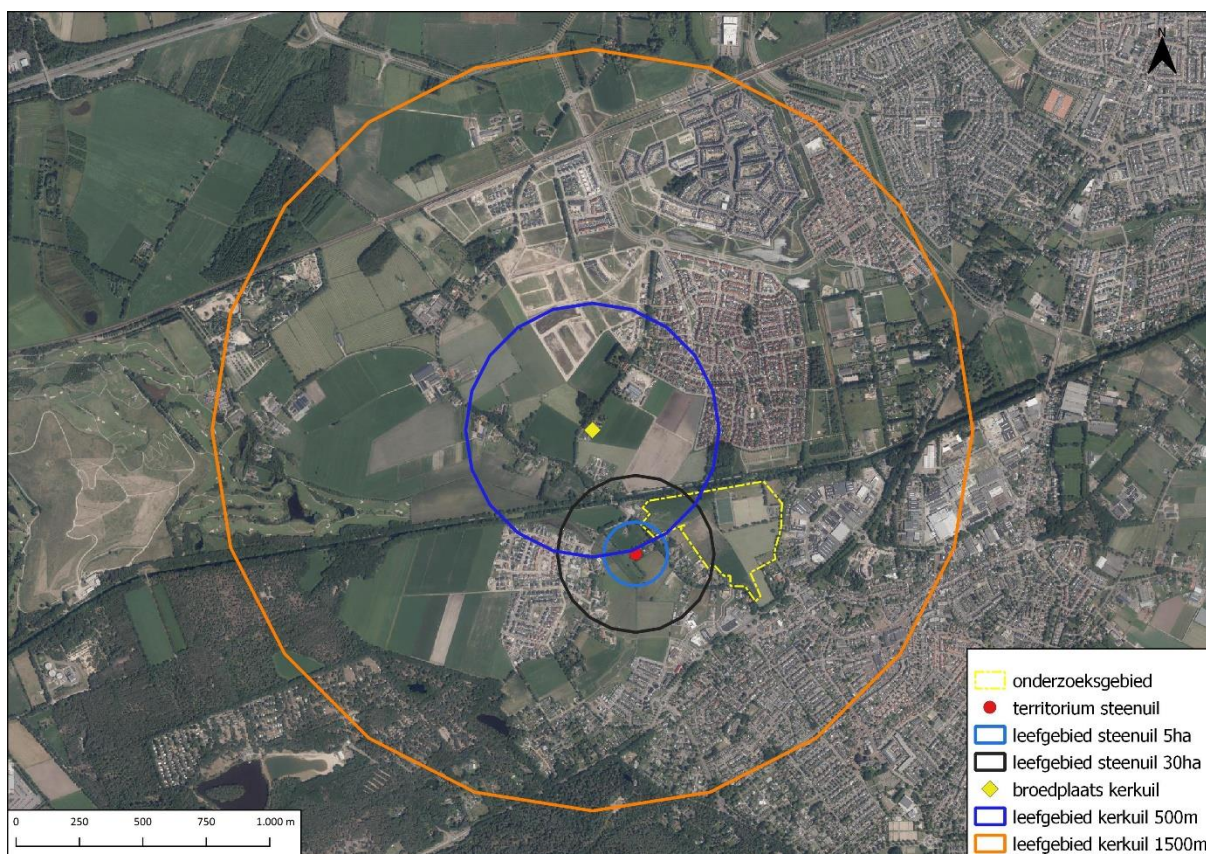
Voorafgaand de veldbezoeken is het Netwerk Uilenbescherming Brabant gevraagd of zij kennis hebben van kerkuilen en/of steenuilen in het onderzoeksgebied. Zij hadden geen gegevens van recente broedgevallen van beide soorten in het onderzoeksgebied, maar ten noorden van het kanaal, aan één van de boerderijen aan Stepekolk, was er in de vorige jaren telkens een broedgeval van kerkuil. Hier hangt ook een kast.

Tijdens de veldonderzoeken zijn geen kerkuilen gehoord of waargenomen in het onderzoeksgebied. Wel is er tijdens ieder bezoek een roepende steenuil gehoord, waarvan tweemaal aan de Burgemeester Termeerstraat en éénmaal in de omgeving van Luchen (zie Figuur 3). Bij de adressen aan de Burgemeester Termeerstraat is aangebeld om te achterhalen of er eventueel een nestkast aanwezig was op het erf, maar er werd niet open gedaan. Conform het kennisdocument steenuil duiden waarnemingen op > 500 meter van elkaar op verschillende territoria, maar dat kan per gebied verschillen. De waarnemingen hier liggen ongeveer op 300-350 meter van elkaar. Tijdens de bezoeken zijn er nooit meerdere steenuilen gelijktijdig gehoord. Wellicht dat het hier één territorium betreft.

Figuur 3: Overzicht van de waarnemingen van steenuil en de broedplaats van kerkuil.

Naast verblijfplaatsen is ook het leefgebied van beide soorten beschermd, in de zin dat dit van voldoende omvang en kwaliteit moet blijven om de functionaliteit van de nestplaats te behouden. Ingrepen in het leefgebied die leiden tot een verminderd broedsucces of zelfs het verlaten van een nest, zijn niet toegestaan. Volgens het kennisdocument kerkuil varieert het leefgebied van een kerkuil tussen de 60 ha in een voor de kerkuil heel goed gebied tot 1200 ha in een voor de kerkuil heel arm gebied. De grootte van het leefgebied wordt voornamelijk bepaald door het voedselaanbod. Bij een goed voedselaanbod hebben kerkuilen voldoende aan een gebied van 500 tot 1500 meter rondom de broedplaats. Voor steenuil geeft het kennisdocument aan dat territoria variëren tussen de 5 en 30 ha, ook afhankelijk van het voedselaanbod, maar daarnaast ook van de leeftijd van het mannetje. Jonge mannetjes hebben vaak een groter territorium dan oudere, ervaren mannetjes. Figuur 4 geeft een overzicht van de theoretische leefgebieden van kerkuil in steenuil ten opzichte van het onderzoeksgebied. Voor zowel kerkuil als steenuil valt het onderzoeksgebied geheel of gedeeltelijk binnen het mogelijke leefgebied, ongeacht welke grootte van het leefgebied van de soorten wordt aangehouden. De kans is aannemelijk dat beide soorten gebruik maken van het onderzoeksgebied.

Figuur 4: Overzicht van het leefgebied van kerkuil en steenuil. Bij kerkuil is het leefgebied aangegeven in een straal van 500 en 1500 meter rondom de broedplaats conform het kennisdocument kerkuil. Bij steenuil is een leefgebied van 5 en 30 ha aangegeven rondom een centrale territoriumstip conform het kennisdocument steenuil. De centrale territoriumstip is bepaald obv de waarnemingen tijdens het veldbezoek en ligt centraal voor de drie waarnemingen.

Zowel kerkuil als steenuil hebben belang bij een leefgebied waarin elementen zoals houtwallen, grazige bermen, ruige overhoeken, struwelen, takkenrillen, kleinveeweiden e.d. aanwezig zijn. Het onderzoeksgebied bestaat voornamelijk uit (maïs)akkers, welke voor beide soorten als matig leefgebied geclassificeerd kan worden. Toch zijn belangrijke elementen voor beide soorten aanwezig, met name de houtwal in het noorden langs het kanaal met een wat ruigere onderbegroeiing. Tevens zijn er twee kleine paardenweitjes aanwezig in het oosten van het onderzoeksgebied. Ook enkele tuinen langs de Burgemeester Termeerstraat, buiten het onderzoeksgebied, zien er, voornamelijk voor steenuil, geschikt uit als leefgebied.

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

In het deelgebied 'gebouwen' zijn drie soorten vastgesteld die mogelijk verblijfplaatsen in gebouwen kunnen hebben, namelijk gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis. Er zijn geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van deze soorten vastgesteld. Tijdens de zomeronderzoeken was er vrij weinig activiteit van vleermuizen rond de gebouwen. Er zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen, noch enig gedrag dat duidt op de aanwezigheid van een zomer- of kraamverblijfplaats. Wel is er één mogelijke paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis vastgesteld in het gildegebouw. Tijdens beide najaarsonderzoeken liet er een mannetje gewone dwergvleermuis af en toe social calls horen tussen het gildegebouw en de begroeiing aan het kanaal. Mannetjes van de gewone dwergvleermuis gebruiken social calls in het najaar om hun territorium af te bakenen (baltsplaatsen) en wijfjes te

lokken om te paren. In de buurt van de locaties waar ze hun social calls laten horen, zit vaak een paarverblijfplaats, maar soms liggen de paarplaatsen een stuk verderop. Paarverblijfplaatsen bevinden zich vrijwel uitsluitend in gebouwen, bij uitzondering in bomen. Hoewel er tijdens het onderzoek geen aanvliepgingen zijn gedaan aan het gildegebouw, is een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis hier niet volledig uit te sluiten.

In het deelgebied 'populierenbosje' zijn drie soorten vleermuizen waargenomen die mogelijk verblijfplaatsen in bomen kunnen hebben, namelijk gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis. Deze soorten zijn niet in- of uitvliegend waargenomen en vertoonden geen gedrag dat duidt op de aanwezigheid van een verblijfplaats in het populierenbosje. Er zijn geen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen vastgesteld.

Foerageergebied en vliegroutes

In beide deelgebieden samen zijn vijf soorten vleermuizen waargenomen. Het gaat om de soorten gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis.

Gewone dwergvleermuizen zijn verspreid over beide deelgebieden waargenomen. De meeste activiteit was langs het kanaal, waar meerdere individuen foerageerden boven het kanaal en tussen de opgaande begroeiing op het talud. Er is verder een vliegroute, van oost naar west, van de soort vastgesteld waarbij minimaal zeven individuen zijn geteld, maar waarvan de werkelijke aantallen wellicht hoger liggen. Op deze vliegroute vormt het populierenbosje een soort van foerageerstop voordat de dieren zich verder in westelijke richting verspreiden.

Er is in het najaar één waarneming van een foeragerende gewone grootoorvleermuis gedaan aan de oostzijde van het populierenbosje.

Laatvliegers zijn voornamelijk foeragerend waargenomen langs het kanaal en af en toe rondom het populierenbosje. Er is tevens een vliegroute, van oost naar west, vastgesteld waarbij minimaal negen individuen zijn geteld. De laatvliegers gebruiken het jaagpad en de begroeiing daar rondom als geleiding.

Rosse vleermuis is éénmaal waargenomen tijdens het zomeronderzoek. Het betrof een hoog overvliegend exemplaar zonder enige binding met het onderzoeksgebied.

Van ruige dwergvleermuizen zijn meerdere waarnemingen gedaan van foeragerende dieren, voornamelijk langs het kanaal. Er is één waarneming van een foeragerend individu langs het hoofdgebouw.

Effecten op beschermde soorten

Kerk- en steenuil

Door de geplande ingrepen worden er geen verblijfplaatsen van kerkuil en steenuil vernietigd. Negatieve directe effecten op verblijfplaatsen van beide soorten zijn uitgesloten. Wel is het mogelijk dat er effecten zijn op het leefgebied van zowel kerk- als steenuil.

Omdat op dit moment nog niet bekend is wat de uiteindelijke inrichting van het gebied wordt, is het moeilijk in te schatten of er negatieve effecten gaan plaatsvinden op het leefgebied van kerkuil en steenuil. Toch kan verwacht worden dat negatieve effecten op het leefgebied van kerkuil minimaal gaan zijn, aangezien kerkuilen een veel groter leefgebied hebben dan steenuilen. Tevens zijn grote delen van het onderzoeksgebied slechts matig geschikt leefgebied. Wanneer een klein deeltje van dat matig geschikte leefgebied (tijdelijk) ongeschikt wordt, zullen negatieve effecten beperkt blijven, omdat de kerkuil nog veel ander matig geschikt tot geschikt leefgebied voorhanden heeft rondom zijn broedplaats. Voor steenuil is het wat lastiger omdat deze een veel kleiner territorium heeft, waardoor relatief gezien een groter gedeelte van zijn territorium mogelijk (tijdelijk) ongeschikt wordt. Het is belangrijk dat in ieder geval de nu geschikte delen van zijn leefgebied behouden blijven. Dat zijn de tuinen

van de woningen aan de Burgemeester Termeerstraat, de houtwal langs het kanaal met ruige onderbegroeiing, maar ook de landschapsinrichting met houtwallen, akkers, wadi en graslanden tussen de Burgemeester Termeerstraat en Luchen. Als daarnaast bij de planvorming voor het onderzoeksgebied geschikte elementen worden ingepast, zoals kruidenrijke bermen, grazige vegetaties, ruigtes en ruige overhoeken e.d., dan zijn negatieve effecten op het leefgebied van steenuil niet te verwachten. Als laatste is het de bedoeling dat er een rondweg wordt aangelegd. Het is aan te bevelen om hier een snelheidsbeperking van maximaal 50 km/u (liefst minder) op te leggen om aanrijdingen met zowel kerkuil als steenuil te verkleinen. Beide soorten worden regelmatig aangereden.

Vleermuizen

Door de geplande ingrepen gaan geen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren. De mogelijke paarverblijfplaats in het gildegebouw blijft gehandhaafd, aangezien in de visieschets is aangegeven dat dit gebouw behouden blijft. Verder is er een vliegroute van gewone dwergvleermuis en laatvlieger vastgesteld van oost naar west langs het kanaal. Het is belangrijk dat de begroeiing langs het kanaal behouden blijft en, waar mogelijk, wordt versterkt. Deze vegetatie zorgt voor windluwte en beschermt de vliegroute af van de verlichting van de sportterreinen. Indien de vegetatie behouden blijft, zijn er geen negatieve effecten te verwachten op de vliegroute van gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Tevens is het aan te bevelen om geen aanvullende verlichting te plaatsen met uitstraling richting het kanaal.

Conclusies

Het onderzoeksgebied maakt naar alle waarschijnlijkheid deel uit van het leefgebied van kerkuil en steenuil. Daarnaast is een mogelijke paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig in het gildegebouw, welke blijft behouden, en is er een vliegroute van gewone dwergvleermuis en laatvlieger van oost naar west langs het kanaal. Negatieve effecten op het leefgebied van kerkuil en steenuil zijn te voorkomen door tijdens de inrichting de nu geschikte delen van het leefgebied te behouden. Verder moet er bij de inrichting van het gebied rekening gehouden worden met habitateisen van beide soorten. In de planvorming moet ruimte komen voor kruidenrijke bermen, grazige vegetaties, ruigtes, ruige overhoeken e.d. (zie kennisdocumenten van beide soorten voor meer voorbeelden).

Negatieve effecten op de vliegroute van gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn te voorkomen door de vegetatie langs het kanaal te behouden en, waar mogelijk, te versterken. Daarnaast is aan te bevelen om geen aanvullende verlichting te plaatsen met uitstraling richting het kanaal.

Indien de genoemde maatregelen, om negatieve effecten op de aanwezige beschermde soorten te voorkomen, worden genomen, is een ontheffing van de Wet natuurbescherming niet nodig. Indien dat niet kan, moet er een ontheffing worden aangevraagd voor de betreffende soort(en).

Samenvatting mitigatie om overtreding te voorkomen

- Behouden van de nu geschikte delen van het leefgebied van kerkuil en steenuil tijdens de inrichting van het gebied.
- Inpassen van habitateisen van kerkuil en steenuil in de planvorming van het gebied.
- Begroeiing langs het kanaal behouden en, waar mogelijk, te versterken ten behoeve van de vliegroute van gewone dwergvleermuis en laatvlieger.
- Indien bovenstaande maatregelen, of enkele daarvan, niet mogelijk zijn moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming voor de betreffende soort(en) worden aangevraagd.
- Er dient bij de werkzaamheden zorgvuldig gehandeld te worden (wettelijke Zorgplicht).
- Het is van belang om eventuele begroeiing te verwijderen vóór het broedseizoen van het jaar van de werkzaamheden, zijnde vóór maart. Vanaf begin maart kunnen sommige vogels (zoals turkse tortel, houtduif, merel) met nestbouw en eileg beginnen. Deze vogelsoorten kunnen tot in oktober late legsels grootbrengen. Indien begroeiing voor maart wordt verwijderd, dan

vindt er geen verstoring of vernietiging van nesten van broedvogels plaats en bijgevolg geen overtreding van de Wet natuurbescherming.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Stef Houben